

VEJICA¹

Vejica velja za najbolj zapleteno ločilo slovenskega pravopisa, pa vendar je naučljiva in že s poznavanjem nekaj osnovnih pravil lahko presežemo sprijaznjenje s tem, da jo pač postavljamo po občutku.

Nekaj pravil o pisanju vejice je splošno znanih in nanje tu posebej ne bomo opozarjali. Pravopisno pravilo na primer pravi, da vejice **ne pišemo** pred vezalnimi *in, pa, ter*, ločnimi *ali, oziroma, bodisi* in pred drugim delom vezniških zvez *ne – ne, niti – niti*. V nadaljevanju bomo pogledali, kdaj vejica pred temi vezniki vendarle je in še druga pomembnejša mesta, na katerih pišemo vejico, in to prek vaj.

Navodilo za vaje 1–11 se glasi: **vstavite vejico v skladu s pravili.**

1. Vejica vedno stoji ...

a) pred:

- **in sicer**
- **to je/tj.**
- **in to**
- **pa tudi, pa še**
- **ampak, temveč, marveč, toda, vendar, a, samo da, le da, kajti, saj, zakaj ...**

Veznike *in sicer, to je, in to* pišemo v pojasnjevalnem priredju, veznike *pa tudi, pa še* v stopnjevalnem priredju, veznike *ampak, temveč, marveč, toda, vendar, a, samo da, le da* v protivnem priredju (prvi trije so tudi drugi del vezniških zvez *ne samo – ampak/temveč/marveč tudi* v stopnjevalnem priredju), veznike *kajti, saj, zakaj* v vzročnem priredju – še nekaj je takih veznikov, ker pa pri zapisu vejice ne povzročajo težav, niti ni potrebe, da bi našteli vse.

VAJA 1

Povečala se bo višina dajatve in sicer z deset na dvanajst odstotkov.

Če hoče država osrečiti svoje državljane, mora doseči še svoj drugi cilj to je ustvariti takšne ekonomske in z njimi povezane razmere, da bo to osrečevanje mogoče, pregledno in pošteno.

¹ Besedilo je deloma izšlo v: N. Logar Berginc: *Jezikovna kultura za pravnike: Priročnik z vajami*, Ljubljana: Planet GV, 2009; del besedil v vajah je prirejeno vzeto iz časopisnega dela korpusa FidaPLUS (www.fidaplus.net).

VEJICE, VAJA 1

Inšpekcijska skupina ima pravico zbirati vzorce vrst in to v količinah, za katere meni, da so potrebne.

Ponavadi klepetava 5 do 10 minut. Deležem sem komplimentov pa tudi kritik.

Med razlogi za to je nedvomno tudi finančna nedisciplina vendar pa je ta problem v celotni državi.

Tudi Sodražani so se odločili za svojo občino saj izpolnjujejo vse pogoje iz zakona.

b) na meji med glavnim in odvisnim stavkom

VAJA 2

»Bil sem neposredno odgovoren tudi za delo SDV ker je takrat še spadala v okvir RSNZ.«

Bioenergetik lahko samo pomaga človeku da spozna ogromne človeške potenciale za samozdravljenje.

Ko v prednovoletnem nakupovalnem času segate v denarnico zaradi daril se spomnite da se dohodninsko leto izteka.

Zave se s kolikšno močjo nekateri kljubujejo bolezni.

Zdravniki pa še vedno ne vedo kakšne posledice bo pustila poškodba na levem očesu.

2. Vejica in priredno zloženi odvisnik

Vejica pri priredno zloženem odvisniku je samo pred prvim stavkom odvisnika, torej samo na meji med glavnim in odvisnim stavkom.

VAJA 3

Tega ni vedel ker z vsebino ni bil seznanjen ali ker opozorila ni razumel.

Nenehno mi je grozil da me bo ubil in da bo poškodoval moje starše.

Želim pa, da bi na polovici mandata že lahko govorili o bistveno večjem ugledu parlamenta v slovenski javnosti ker si ga zasluži in ker ga mora imeti.

VEJICE, VAJA 1

»V Krki verjamemo da je slovensko sodstvo objektivno in da bo v tem sporu odločalo na podlagi dejstev ter da bo pri dokončni sodbi upoštevalo vse strokovne argumente in preverilo proizvodni postopek enalaprila v Krki s pomočjo neodvisnih kemijskih ekspertov,« pravijo v Krki.

3. Vejica vedno loči stavčni in polstavčni prilastek od preostalega dela povedi

VAJA 4

Videl je avto ki je stal na stranski cesti.

Rokometašice bodo danes začele državno prvenstvo v katerem je zmagovalec takorekoč znan že v naprej.

Podjetje ki je imelo na začetku štiri redno zaposlene uslužbence jih ima zdaj več kot tristo.

Orodja zaradi katerega je postal internet tako priljubljen so brskalniki in iskalna orodja.

Gre za encim zadolžen za razgradnjo maščob.

Zahtevek glede ugotovitve ničnosti pogodb navedenih pod točko 1 in 2 se zavrne.

4. Vejica pred ...

a) **ali**

– **ločni:** *zaželeno je pasivno znanje francoskega ali nemškega jezika* – VEJICE NI

– **na začetku odvisnika:** *Vprašanje je, ali je to upravičeno.* – VEJICA JE (pogovorno je na tem mestu *če*)

– **na začetku stavčnega prilastka:** *ni bilo odgovora na vprašanje, ali lahko potrošniki pričakujemo več* – VEJICA JE (pogovorno je na tem mestu *če*)

VAJA 5

Vrednost določi sodni cenilec ali cenilec z licenco Agencije Republike Slovenije za prestrukturiranje in privatizacijo.

Za zdaj nimamo podatkov ali katera slovenska potovalna agencija pripravlja poseben "vikend paket" na omenjenem otoku za slovenske "koruznike".

VEJICE, VAJA 1

Za ugotovitev ali je bilo na Holmcu storjeno vojno hudodelstvo je bila ustanovljena Gričarjeva komisija, ki je navedbe zanikala.

"Zdaj se je treba odločiti ali se bomo poenotili in skupno nastopali na trgu ali pa bo vsak zase moral najti tujega partnerja," je dejal.

b) (tako) – kakor/kot (tudi)

- tako A kakor/kot tudi B – VEJICE NI (*tako* je že zadosten signal za stopnjevanje)
- A, kakor/kot tudi B – VEJICA JE (signala za stopnjevanje (*tako*) ni, zato njegovo vlogo prevzame vejica)

VAJA 6

Naslov njegovega stalnega prebivališča za to obdobje ni znan kakor tudi ne vrsta zaposlitve.

Tako njega kot tudi tekmovalce pa bolj skrbi proračun za novo sezono.

c) kakor/kot

- Vejica pred *kakor/kot* stoji, **kadar temu vezniku sledi osebna glagolska oblika** (= povedek; kar pomeni, da gre za primerjalni odvisnik), sicer pa ne.

VAJA 7

Storili bomo kot določa zakon.

Kot so povedali na včerajšnji tiskovni konferenci bi morala država vsem najemnikom neprofitnih stanovanj zagotoviti neprofitno najemnino.

Kakor so še ugotovili v državnem uradu za statistiko je prihodek v prvi polovici letošnjega leta za 6,4 odstotka večji kot v enakem obdobju lani.

Kot profesorica glasbe se je zaposlila šele po diplomi.

VEJICE, VAJA 1

5. Vejica v datumu

Datum ima na obeh straneh vejico, kadar sledi imenu dneva, sicer pa ne.

Obravnava bo v ponedeljek, 29. 9. 2008, ob 13. uri na Okrožnem sodišču v Ljubljani.

PROTI

Obravnava bo 29. 9. 2008 ob 13. uri na Okrožnem sodišču v Ljubljani.

6. Vejica in pristavek

Pozor: pristavek : prilastek.

VAJA 8

Kot je znano, je Andreas Goldberger njihov najljubši skakalec po izključitvi iz reprezentance zaradi uživanja kokaina prevzel jugoslovansko državljanstvo.

Zato je Splitska banka takratni največji upnik na račun revalorizacije iz obdobja pred uvedbo kune uspela napihniti vrednost svojih terjatev.

M. H. predsednik strokovnega sveta za srednje šolstvo je povedal, da se je kupčija sklepala mimo sveta.

V trgovino M market v Irgoličevi ulici je v noči na ponedeljek vlomil neznani storilec. Odnesele je večjo količino cigaret različnih znamk in tako podjetju Izbor d. o. o. iz Maribora povzročil za okoli 400.000 tolarjev škode.

Fructal največji slovenski proizvajalec sokov in drugih izdelkov iz sadja je lani količinsko prodal več kot prejšnje leto.

A. P. vrhovni državni tožilec je predlagal zavrnitev zahteve.

? Zaradi pomanjkljive ovadbe je novomeški temeljni javni tožilec N. B. od UNZ Novo mesto terjati njeno dopolnitev.

7. Vejica in večbesedni vezniki

Večbesedni vezniki so *medtem ko*, *namesto da*, *že ko*, *še ko*, *prej ko*, *brž ko*, *češ da*, *posebno ko*, *zlasti če* idr. – VEJICA JE LE SPREDAJ, NE VMES

VEJICE, VAJA 1

Tri pogoste izjeme:

tako da

zato da

zato ker

Vejica je pri teh izjemah lahko tudi vmes (ne pa hkrati tudi spredaj), vendar se s tem spremeni poudarek, včasih pa tudi pomen.

VAJA 9

Že na letališču je imel pripombe na carino češ da dela prepočasi in da so bili uslužbenci premalo nasmejani do njega.

Priznam, da Američanov ne maram zato ker so zasedli mojo domovino in zato ker me je njihov embargo spravil ob mednarodne uspehe.

Po najnovejših napovedih Mednarodnega denarnega sklada (ki predvidevajo rahlo izboljšanje ponudbe) se bo rast umirila za več kot odstotno točko tako da bo upadla na 2,6 odstotka.

8. Vejica in dva podredna veznika

Kadar prideta skupaj dva podredna veznika, je vejica le spredaj, ne vmes.

9. Vejica in priredni + podredni veznik

Kadar prideta skupaj priredni in podredni veznik, je vejica le spredaj, ne vmes. Pazite na to, da tega pravila ne boste zamenjevali s pravilom za vejico pri priredno zloženem odvisniku (točka 2 zgoraj).

VAJA 10

Slovenski pregovor pravi da ko ima mačke mlade jih ima veliko.

V imenu svoje stranke je predlagal da mestni svet za zdaj ne izbere nikogar ter da za določen čas imenuje samo vršilca dolžnosti.

Dodal je še da če koga zanima košarka naj se oglasi v njegovem klubu.

Demokracija ne more delovati če državljani ne berejo ustave in če se ne zavedajo svojih pravic oz. se zanje ne potegujejo.

VEJICE, VAJA 1

Ker preiskava še ni končana in ker naj bi bili v rop vpleteni štirje mladoletniki uradnih podatkov včeraj še ni bilo mogoče dobiti.

Življenje je najlepši dar in če ga lahko z nekom delimo se njegov smisel in njegova lepota še povečata.

Zato je vodstvo izdalo nov sklep da se delavci zaradi začasnega pomanjkanja dela napotijo na čakanje na delo doma ter da jim pripada plača v višini 80 odstotkov osnovne bruto plače.

Trenutno je dokaj težko zanesljivo investirati v donosne obveznice in ker tečaji ne nihajo se obveznic praviloma ne izplača prodajati.

10. Vejica in vrivek

VAJA 11

Na zahodni obali ZDA se je oblikovala nova menedžerska kreacija, ki pomaga kar je bistveno kapitalizmu, da se izvleče iz zagat.

Pocenili so se rekreacija in kultura ta za tri odstotke ter hrana in alkoholne pijače.

Ta evropska država insolventnost ji grozi že več kot eno leto ne more več računati na mobilizacijo protikriznega mehanizma.

LEVO- IN DESNOSMERNNA VEJICA

Ob koncu kratkega pregleda pravil za vejico pogledajmo še pravilo o dveh vrstah vejice. Pravilo je v slovensko jezikoslovje prinesel Tomo Korošec, je pa ne samo smiselno, ampak tudi praktično – z njegovo pomočjo na primer z lahkoto odgovorimo celo na tisto pogosto vprašanje: kdaj je vejica pred *in* (če pri tem ni mišljen v zvezah *in sicer*, *in to*, *in ko* ipd., ki smo jih že obravnavali)?

Če na vejico gledamo časovno (glede na govorjenje) oziroma prostorsko (glede na zapis), je ta:

a) desnosmerna, kadar je razlog zanjo na njeni desni strani, torej kadar nekaj začinja, in

b) levosmerna, kadar je razlog zanjo na njeni levi strani, torej kadar nekaj zaključuje.

Na ta način lahko določimo vse vejice, ki smo jih predstavili zgoraj, kot bodisi desnosmerne ali levosmerne (nekatero so tudi levo- in desnosmerne hkrati):

VEJICE, VAJA 1

Med razlogi za to je nedvomno tudi finančna nedisciplina, vendar pa je ta problem v celotni državi.

desnosmerna vejica (za njo se začenja protivni stavek)

Kot so povedali na včerajšnji tiskovni konferenci, bi morala država vsem najemnikom neprofitnih stanovanj zagotoviti neprofitno najemnino.

levosmerna vejica (pred njo se zaključuje primerjalni odvisnik)

Gradivo, ki je bilo poslano avgusta, je pomanjkljivo.

desnosmerna vejica

(za njo se začenja stavčni prilastek)

levosmerna vejica

(pred njo se zaključuje stavčni prilastek)

Stranka je bila zaposlena v NLB, d. d., vendar je po 1. 3. 2008 zaradi ...

desnosmerna vejica

(za njo se začenja pristavek)

desno- in levosmerna vejica

(pred njo se zaključuje pristavek, hkrati pa se za njo začenja protivni stavek)

Še primer za vejico pred *in*:

Moje stališče je mogoče razbrati iz podatkov, ki sem jih navedel v prijavi, in mojega dosedanjega dela. – Stavek *ki sem jih navedel v prijavi* je stavčni prilastek, zato je na njegovem začetku desnosmerna vejica, ki ga uvaja, na njegovem koncu pa levosmerna vejica, ki ga zaključuje, hkrati pa se nahaja pred vezalnim *in*, s katerim se nadaljuje glavni stavek (*Moje stališče je mogoče razbrati iz podatkov in mojega dosedanjega dela*). Pravzaprav *in* tu ni nič posebnega – levosmerna vejica je lahko postavljena pred skoraj neskončno množico besed.